

**Consiliorvm Sive Responsorvm Avgvstini Beroii Bononien.
I. C. Praestantissimi Volumen ...**

Cum Summariis, & Indice rerum, ac verborum locupletissimo

Pontificij iuris, Contractuum, seu Dispositionum inter viuos materias
distinctè continens

Bero, Agostino

Venetiis, 1577

Consilivm CXX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96504](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96504)

- persuasi, & frustratorii, arg. l. si qñ. ff. de leg. 1. & corā,
 q̄ uoluit Salic. in l. licet. in si. uerb. C. loc. cū si. tū ga ta
 11 le pactū fuit iurātū, q̄d iurā opat, ut ipso iure q̄s due
 niēdo dicat à iure suo cadere, nec morā purgare pos
 sit, ut in l. si q̄s maior. cū mā. C. de trasac. & hī p doct.
 Alex. & alios l. l. si insulā. ff. de uerb. ob. c. ad nostrā. de
 iure in. & Bal. i. c. q̄relā. eod. tit. cū si. q̄ allegari possent.
 12 Preterea ex eo, q̄d dñs alteri d nouo rē pcessit, & sub
 alia forma, cēset declarasse, & pñr cū res integra esse
 defierit, & ius alteri fuerit q̄sitū, dñs nō potuit primū
 pductorē pfirmare, & formā primē pcessionis seq. p
 ea, q̄ hñr p Bal. i. auth. si quas. C. d sacro. eccl. iūctis ijs
 q̄ tradunt i d. l. si mihi, & titio. Ex q̄b clare pstat, i ter
 minis nris dictū ser iacobū potuisse d re iucturi, & cā
 illi, nō obstantibus pmissis, de nouo cōcedi. La° Deo.

S V M M A E.

- 1 Emphyteota ipso iure, sequuta domini declaratione cadit à iure suo
 ob alienationem rei factam irrequisito domino, ob non solutio
 nem canonis, & ob rei deteriorationem.
- 2 Et emphyteota ignorante, & irrequisito, dominus his casibus po
 test alteri emphyteosim concedere.
- 3 Ex emphyteosis pluribus principalibus si alter partem rei irrequi
 sito domino alienauit, is in totum à parte sua cadit.
- 4 Emphyteota alienans saluo iure domini, & quatenus domini con
 sensus accesserit, & non aliter, quando ob hanc protestationem
 à iure suo propter alienationem non cadat, & quando secus,
 & num. 6.
- 5 Emphyteota, qui ex pacto rem potest, irrequisito domino, aliena
 re, non potest, illo irrequisito, rem tradere, seu in possessionem
 inducere.
- 7 Emphyteota si rem emphyteoticam unā cum alijs bonis suis alie
 net, quando alienatio rei emphyteotice dicatur principaliter
 facta, ut ob eam emphyteota cadat à iure suo.
- 8 In patronatus potest cum uinueritate accessorie uēdi. Secus si de
 eo specialiter mentio fieret.
- 9 Emphyteota plures eiusdem rei pro indiuiso ubicunque ad solutio
 nem canonis se obligarunt, si unus in totum, uel pro parte solu
 re cesset, omnes à iure suo cadunt.
 Etiam de iure canonico, num. 11.
- Et ibi quid de pluribus heredibus emphyteota, num. 14. & 16.
- 10 In duobus reis debēdi, & socijs mora: et culpa unus alteri nocet.
- 12 Statutum, quod si emphyteota priuati cessauit soluere, etiam per
 triginta annos non cadat à iure suo, locum non habet, quando
 emphyteota soluere iurasset.
- 13 Ecclesia succedens priuato, qui emphyteosim dedit, si emphyteota
 nō soluit canonem, an iure priuati, an uero iure ecclesie utatur.
- 14 Emphyteota si decedat, pluribus heredibus relicta, quorum aliqui
 canonem soluant, & aliqui non, an omnes à iure suo cecidisse
 dicantur, & num. 16.
- 15 Paupertas quomodo capiatur.
- 17 Emphyteota etiam minimam partem canonis soluere per bienniu
 cessas in totū cadit à iure suo, quāuis pro maiori parte soluisse.
- 18 Bartol. in l. fraudati. in finalib. uerbis. ff. de publicā. reprobat, ac
 etiam declaratur.
- 19 Prelatus ecclesie collegiate simpliciter recipiendo canonem ab em
 phyteosis non preiudicat ecclesie, cui ius ex non solutione cano
 nis erat acquisitum.
- 20 Emphyteota, qui canonem soluere cessauit, an, & quando postea
 soluendo moram purgare possit.
- 21 Mora duplex, seu triplex quando interuenit, illius purgatio etiam
 de iure canonico non admittitur etiam, in illis casibus, in quibus
 alijs de iure purgari posset.
- 22 Emphyteota, qui ob non solutionem canonis à iure suo cecidit, an,
 & quando prae-textu ignorantiae, & rusticitatis sit in integrum
 restituendus, usque ad nu. 29.
- 23 Restitutio prae-textu ignorantiae, et rusticitatis aduersus ecclesiam
 non datur.
- 24 Emphyteota plures si facto unius à iure suo omnes ceciderunt, pos
 sunt contra illum unum ad totale damnum, & interesse agere.
- 25 Non aut sunt aduersus ecclesiam, & dominū in integrū restituendi.

- 26 Instantia si sit minori perempta culpa tutoris, si
 aduersus tutorem, uel curatorem ad interdictū
 & non restituitur in integrum, nisi in subsec
 27 Rusticitati aduersus iuris ignorantiam quando
 quando non, & nu. 29.
- 28 Emphyteota, quod cessando soluere canonem p
 à iure suo, dicitur ad rigorem iuris conseruati
 29 Emphyteotam ecclesie cessare in solutione canonis
 30 Emphyteota ob rei deteriorationem cadit à iure
 hoc conuenire debeat.
- 31 Emphyteota arbores fructiferas magna cum rei
 cidere non potest.
- 32 Emphyteota à rei deterioratione non excusat
 tionem in alia parte factam.
- 33 Dolus, seu lata culpa arguitur, ubicunque lue per
 preceptum superioris aliquid fiat.
- 34 Emphyteota, qui cum iuramento promissit ut
 incidendo arbores fructiferas et duas tantum, et
 li rei deteriorationem promissis contrarius, & u
 Et intelligitur obligatus re uti secundum quod iura
 poscunt, num. 36.
- 35 Rusticus cum iuramento promittens laborare ali
 non laborando, ut sciat, et iura exposcit, per
 & expelli potest.

E P I T O M E.

Emphyteotas ecclesie ob alienationem
 teotice irrequisito domino factam, ob non
 canonem per biennium, etiam per unum
 emphyteosis pluribus simul in solidum
 ob rei deteriorationem, à re emphyteotice
 iure suo, sequuta dñi declaratione, cecidisse
 no rē ingredi, & alteri locare licuisse, hanc

C O N S I L I V M C I T.

- 1 **C**ONCLVDO in presenti causa
 à re emphyteotice, & ab omni
 cidisse, ex quo domini declaratio
 fuit, iuxta ea, quae habentur in
 loca. & per Alex. in consi. 44. lib. 3. in consi.
 in auth. qui rem. C. de sacro. eccl. & in l. l. c.
 emphyt. & hoc ex triplici capite, uidelicet
 alienationis irrequisito domino factae, ex quo
 soluti canonis per biennium, & ex capite
 tionis rei, qui omnes casus quoad hoc
 ta ipso iure dicatur à suo iure cadere, sequen
 ni declaratione, & equiparantur, ut in d. c.
 2. d. auth. qui rem. & f. ideo utroq; casu domini
 est, etiam ignorante, & irrequisito emphyteota
 cecidit, aliu inuestire, seu alteri in emphyteota
 cedere, ut uoluit Bald. in c. qua in ecclesiā
 de consi. & Alex. in d. consi. 44. ¶ Et q̄ ex capite
 tionis saltem pro parte alienata à iure suo
 3 probatur, f. nam quando sunt plures pñcipales
 phyteota, & alter eorum partem rei irrequi
 mino alienauit, is in totū à parte sua cadit, ut
 per loā. And. in c. 2. de feudis per Bald. in l. l.
 C. de cad. toll. & per las. in l. si. col. 1. 39. C. de
 phy. sed in casu nostro alter ex principalibus
 emphyteosim conduxerant, & qui maiore
 bebat, partē suā alienauit, irrequisito dñi
 sita, ecclesia ergo &c. ¶ Et si diceret, q̄ pñcipales
 in instrumento per illa uerba, saluo iure dñi
 quatenus consensus domini accesserit, de quo
 nec alio modo, operatur, q̄ cecidisse non
 alienatio facta cum dicta protestatione non
 destina, nec fraudulenta, ut quia postea
 non fuerit peruentum ad factum, hoc
 ditionem, sed remansum fuerit in manu

tionis canonis omnes à re emphyteotica in totū ceci
 disse dicantur, multis modis ostēditur, & primo, tñ
 ubicunque plures emphyteotae eiusdem rei pro indi
 uiso ad solutionē canonis in solidū se obligarūt, quo
 casu duo rei debendi, & socij constituntur, quia in
 solidū tenentur ratione eiusdē rei, cui cōmoditas est
 inter eos cōmunis, iuxta ea, quae habentur per Bar. in
 l. ex duobus. col. 4. ff. de duobus reis. in l. fi. eo. tit. & in
 auth. hoc ita. C. eod. tunc si unus pro parte, uel in totū
 soluere cesset, omnes à iure suo cadūt, ut expresse di
 citur in l. d. l. 2. in 2. limitatione. col. 47. per not. p. Bar.
 in l. fraudati. ff. de public. qui in fin. uerb. hoc sentit:
 10 tñ ex quo enim sunt duo rei socij, mora, & culpa unus
 alteri nocet per Bart. in d. l. ex duobus. q. 11. & 12. & in
 d. auth. hoc ita. & facit l. si diuisa. C. locati. ¶ Nec ob
 stat, q. p̄dicta procedant de iure ciuili, non autē de iu
 re canonico per ea, q. uoluit Ioan. de Imol. in d. c. po
 tuit. col. 39. & refert las. in d. l. 2. col. 47. in 3. limitatio
 11 ne arg. c. suā. de poenis. Quia respōderi pōt illud pro
 cedere inter plures heredes, quorū unus à solutionē
 partis suae per biennium cessasset, quia, ut infra dice
 t, oēs de iure ciuili dicuntur ex natura indiuidui ipso iu
 re cadere iuxta l. 5. in fi. & l. in exequutione. in fi. ff. de
 verb. oblig. & per Bar. in l. 4. §. Catō. ff. eo. tit. quā diffē
 rentiam diuidui, & indiuidui ius canonicum non ser
 uat, neq. considerat. d. c. suam. & per Imolam in d. c.
 potuit. & las. in d. 3. limitatione, q. hac ratione ad ita
 dicendū in pluribus heredibus mouetur. Secus inter
 plures principales emphyteotas, qui essent plures rei
 debendi, quorum unus per biennium, ut supra, solu
 re cessauerit, nam ē de iure canonico oēs alij emphy
 teote, & heredes aliorū emphyteotarū culpa, & mo
 ra illius, qui in solidū tenebatur, cadere dicerētur, qā
 in hoc casu cessat ratio, quare de iure canonico oēs
 cadere non debeant, non enim dicerentur priuari ra
 tione indiuidui, hoc est ratione poenae, quā in solidū
 2 omnes cōmittitur ex 2uentione alterius tantū, sed
 ratione obligationis, & conuentionis, quā expresse
 conuentū fuit, ut essent plures rei debendi ex eo, quia
 actum esset, ut omnes in solidū tenerentur: quod
 per ius canonicum non reperitur immutatum, nec al
 teratum, sicut mutatum est id, quod iura ciuilia di
 sponunt ratione indiuidui quoad poenae cōmissionē,
 iuxta d. c. suam. & idē de iure canonico, quoties plu
 res se obligarunt, ut plures rei debēdi, hoc est expresse
 in solidū, hac obligatio suā naturā, uidelicet duo
 rū reorū debendi seruabit, arg. c. 1. cū ibi not. de noui
 oper. nunc. Itē quia de iure canonico magis, q. de iure
 ciuili pacta, & conuentiones, prout partes conuen
 rūt, seruari debent, arg. c. 1. cum ibi not. extra de pact.
 ¶ Nō obstat, q. ex quo in casu nostro ecclesia in iure
 priuati successit, quia hac res fuerat prius emphyteo
 sis priuati, & postea ex titulo permutationis fuit esse
 cta ecclesiae, debet ecclesia uti iure priuati, arg. l. si cū.
 §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. ubi doc. ferē in nostris
 terminis notat, sed in emphyteosi priuati requiritur,
 q. quis per triennij à solutionē canonis cessauerit. d.
 l. 2. C. de iur. emphy. itē ex forma statutorū Bononiē si
 emphyteota priuati cessauerit ēt per 30. annos, à iure
 suo non cadit, nisi facta protestatione, ergo &c. quia
 ad hac facilis est responsio, & primo posito, sed non
 12 cōcesso, q. ecclesia deberet iure priuati uti, tñ ex quo
 in casu nostro alter ex emphyteotis, quiniūm oēs p
 biennij, uel saltē per unum annū à solutionē canonis
 cessauerunt, oēs cecidisse dicuntur, stāte iuramēto, quo
 iurātū fuit singulis annis soluere certo tēpore, & cū
 pena, quod iuramentū operatur, ut cecidisse dicant,
 cū soluere in solidū promiserint, atq. iurauerint, arg.
 l. si quis maior. & ibi las. in 3. col. C. de transact. & in d.
 l. 2. in 9. q. per doctrinam Bal. in c. querelam. de iu
 re iuran.

- re iuran & per Alex. in cōf. 8. §. lib. 1. & ita tenent doc. cōiter, ut per las. in locis præallegatis, & in d. athen. qui rem. C. de sacros. eccl. statutu aut prædictum non habet locum, quādo iuratum fuisse soluere, & in solidum. Secundo respondetur, p̄dicta posse esse uera, 13 ¶ qñ ecclesia in iure priuati successisset, & simpliciter in illo iure cōtinuasset, aliter nō prouidendo, ut in d. l. si cum. §. qui iniuriarū. Secus, si postquā res de iure ecclesia facta fuit, ecclesia illam eisdē emphyteotis renouādo locauit tāquam rem ecclesiasticā, & ut de bonis ecclesie, tunc n. iure ecclesie uteretur, qā in incertis, & non certis locus est cōiecturis. l. cōtinuus. §. i. ff. de uerb. obl. Quinimmo dico, q̄ statim quo emphyteosis priuati facta fuit de iure ecclesie, absq; alia renouatione de ea iudicatur, ut de ecclesiastica, & in illa ecclesia utitur iure ecclesie, ut i terminis nostris expressē uoluit Sali. in d. l. 2. in penul. q̄ uoluit Bart. quē alij sequuntur, in auth. quas actiones. C. de sacros. eccl. in ultimis uerbis, qui uoluit ecclesiā, & nō priuati, quando aliud tēpus de iure seruatur quoad ecclesiam fauore ecclesie, & aliud quoad priuatum. Vnde cū aduersus priuatum currat præscriptio decē, uel uiginti annorū, & aduersus ecclesiam præscriptio 40. annorū, & antequā ecclesia priuato successerit, elapsi fuerint decē anni, quo casu quoad priuatu p̄scriptio pro dimidia completa censetur, si postea ecclesia priuato successit, ad cōplendā p̄scriptiōnem totaliter alij triginta anni requirentur, & sic pro tēpore futuro ecclesia utitur iure ecclesie, pro tempore autem præterito iure priuati, & ita in terminis etiam uoluit las. in d. l. 2. q. 13. in col. 4. §. & ad propositū facit id, quod not. uolunt Ioan. And. Ant. Innoc. Abb. & alij in c. ut super de rebus eccl. non alien. q̄ statim quo res est effecta ecclesie, & de iure ipsius, de illa iudicatur, ut de re ecclesie adeo, q̄ non dicitur simpliciter esse res ecclesie, sed de mensa ecclesie, ergo cum res, & emphyteosis, de qua agitur, ex titulo permutationis effecta fuerit de iure ecclesie, arg. c. i. cum ibi not. de rerum permut. regulari debet secundū emphyteosim ecclesiasticā, ut cessatio per bienniū antedatur ad hoc, ut emphyteota dicat cecidisse absq; alia p̄testatione, & notificatione, ut in d. c. potuit. & consequenter statutum, de quo supra, locū in casu nostro h̄re. nō poterit, arg. c. quā in ecclesiarij, & c. ecclesia S. Marie. de constit. & c. bone q̄dem 96. distinct. ¶ Præterea ¶ dictū Imo. 14 in d. c. potuit est dubiū. dum uult, q̄ de iure canonico oēs heredes culpa unius cadere nō dicantur, qā uerbis dubitatus utitur, ut ibi in fin. 23. col. dicens, q̄ de iure canonico potest esse dubium, & cōtrariū tenuit Spec. in tit. de locato. §. nunc uerō aliqua in versic. 7. r. qui in triū allegat iura canonica, illisq; non obstantibus, tenet oēs dici priuari, neq; ex hoc ceteri damnicari censentur ex facto, & mora alterius non soluentis, qm̄ cōtra illū agere poterunt, suumq; interesse per iudiciū familiæ hereticundæ cōsequi: & Spec. ibi in uers. 29. idem etiā v̄ tenere in emphyteota, seu in pluribus, qui partem canonis per biennium soluere cessarunt, ut in totū cecidisse etiam de iure canonico dicatur nō obstatē dispositione d. c. suam, cū simi. nisi ppter paupertatē a solutione partis cessatum fuisse. Sed de paupertate in casu, de quo agitur, nō apparet, ergo & c. ¶ Paupertas aut capitur, attenda qualitate personæ, qā nobilis etiā habēs in bonis quinq; milia diceretur pauper, rusticus uerō habens in bonis centum, uel circa dies censēretur, ut no. declarat Abb. quē ceteri sequunt, in c. i. de accus. ¶ Rursus q̄ ex hoc capite canonis nō soluti oēs cecidisse dicantur, facit, qm̄ principales p̄ductores, & emphyteota, qui super-

- niunt, p̄ bienniū, & ultra nō soluunt, ergo nō pōt dici, quin ceciderint d. c. potuit. ¶ Item rō p̄mortuorū si nō oēs, saltē aliqui ex eis partis suæ per biennium cessarunt, ut in p̄dicto ergo & ipsi, & oēs alij heredes etiā, qui p̄dicti soluisent, dicerētur facto, & culpa cōmuni se, ut est glo. in l. cōmuni diuidido. ff. de Barr. in l. fraudati. ff. de publica. & Host. in loca. §. fin. conditio. n. obligationis ex p̄dicto dū nō mutatur l. 2. §. ex his. ff. de uerb. oblig. euitandā poenā nō sufficit, q̄ alter ex parte sua adimpleat, immo uno nō adimplena contra oēs cōmittitur d. l. 5. in fin. d. l. ne. in fin. ff. de uerb. oblig. & las. in d. l. 2. quidem habet locum etiam attenda aqua, ut uoluit Spec. in d. §. nunc uerō aliqua 8. i. ueluti supra etiam tetigi. Præterea q̄ su constare potest, omnes per biennium cessarunt, quod si ita est, res est expedita, & d. athen. qui rem, nā principales emphyteotæ uiuentes in totum, & integraliter soluere cessarunt, heredes uerō p̄mortuorū p̄terito minimam partē canonis soluere debet, delict capones, pro anno autem p̄sentem solutionē, totumq; canonē, & sequuta fuit ratio ante, quā postea solutio fieret, ergo ¶ omnes cecidisse dicentur, quia ¶ cessarunt per biennium etiā minimam partē canonis cadit, ut uoluit glo. in d. athen. qui rem, cōiter approbatur, ut per las. ibi, & in d. l. tenet Paul. de Cast. in d. l. in executione. hoc procedit etiam de iure canonico, ut in d. §. nunc uerō aliqua in uersic. 29. cum ¶ obstat id, quod uoluit Bart. in d. l. fraudati, si alter ex heredibus soluere cessauerit, cōmittuntur priuari, quando ex solutione canonis qui partē suam per biennium soluisset, canon unius anni solutus diceretur, cōiter reprobat per id, quod uoluit Bart. additio. ad Spec. in d. §. nunc uerō aliqua & latē habetur per las. in d. l. 2. col. 4. r. ¶ Item illud Bar. posset procedere, quando dicitur ceter per biennium partem suam soluisse, pressē pro parte sua soluisset, prout statum fuit, de quo agitur, quia in incertis, & non est cōiecturis l. cōtinuus §. i. ff. de reuoc. declarat Imol. in d. l. fraudati. Sed tamē ut supra dixi, nullus pro parte sua soluit, per biennium cessarunt, ergo & c. ¶ Nec priuariatur, q̄ ex quo dominus Archiepiscopus dam parte canonis recipiendo scripsit, & hoc te sua, tacitē uideatur inter ipsos emphyteotæ fuisse obligationē, quē in solidum facta erat, quēter solum illi, qui pro parte sua cessarunt se dicatur, nam dominus simpliciter recipi p̄testatione saluo iure meo sibi facit, ut emphyteota non dicatur cecidisse, quā bienniū cessauerit, uel alienauerit, uel mortuatus fuerit, ut plene habetur in d. c. potuit, cum simi. quia responderi potest primo, q̄ solutione canonis cessarunt ueluti supra dictum ¶ Secundo dico ¶ prædicta posse esse uera in prælato ecclesie nō collegiata, locus est in ecclesie collegiata, qualis est in casu nostro, simpliciter recipiendo nō præiudicat ecclesie non solutione canonis erat acquisitum, & muniter approbata in dicto cap. potuit, & alij, & Specul. in d. §. nunc aliqua uerba, ¶ stat etiam ecclesie, q̄ ¶ emphyteota, & heredes, qui cessarunt, postea soluunt, & c.

purgant, prout licitum est, saltem attento iure canonico, & potestatem quia de aequitate canonica est illis casibus, quibus regulariter de iure civili mora purgari non potest, illius purgatio admittitur, quia purgatio est super aequitate fundata, ut l. si seruum. §. uideamus. ff. de uerb. oblig. super qua equitate est fundatum ius canonicum, Bal. in l. si in princip. C. de iure deliberan. ut dicunt doctores in l. si in iustitia. ff. de uerb. oblig. & Alex. in l. ita stipulatus. la grande. ff. de iure quia responderi potest, uerum esse, qd in casu nostro purgari potest ante, quam dominus decideret, & iudicialiter emphyteotam conueniat, nam re integra potest moram purgare, ut in d. c. potuit. ibiq; Ant. & Ioan. de Imo. in 12. col. & do. Card. per ea, quae ibi uoluit in quod uerum est etiam de aequitate canonica, ut mora nisi re integra non debeat posse purgari, ut supra. Vel in casu nostro nullo modo debet mora purgari, quoniam non solum unica mora, sed duplex, immo triplex interuenit, quo casu purgatio non admittitur etiam illis casibus, quibus alias mora non admittitur, ut est tex. not. in l. traiecit. §. si de iure purgari potest, ut est etiam de aequitate canonica, ut ibi Ang. quem sequitur Ro. in consil. 32. incip. queritur primo, & Alex. in d. l. si in iustitia. col. 17. primo enim interuenit mora diei, quia non fuit solutum tempore debito, & conuenio ad adhibitionem poenae, quo casu etiam mora purgatio non admittitur. l. magnam. C. de contrah. & com. & Regula & habetur in d. l. si in iustitia. & maxime interueniente iuramento. l. si quis maior. C. de trāsa. cum materia. Secundo interuenit alia extrajudicialis mora inducta ex declaratione per dominum facta, & ipse per notitiam, arg. l. si ex legatis. ff. de uerb. oblig. Tercio interuenit mora iudicialis, quia ante, quam solueretur, tempore fuerunt uocati, & ad iudiciū citati, & iudicialiter interpellati, quae mora magis nocet, quam extrajudicialis, ut habetur in l. uini. ff. de iust. per. & per Inno. in d. c. potuit. Stante igitur hac triplex mora, ea nullo modo in casu nostro purgari potuit, etiam attenta aequitate canonica, secundum quam purgatur omnis simplex mora, non autem duplex, seu triplex per praedicta, alioquin frustrata esset dispositio d. c. potuit. & d. auth. qui non est d. l. quod non est dicendum, arg. l. si quando. ff. de iust. per. & l. titia. §. lucius. ff. de leg. 2. ¶ Prædictam non aduersatur, qd posito, emphyteotas postea citationibus praemissis de iure a re emphyteotae distat, tamen ipsi sunt aduersus caducitatem in integrum restituendi prae-textu ignorantiae, & sic excluditula generali, si quia mihi iusta causa uidebatur, l. i. ff. ex quib. cau. maio. & ita ferè in terminis non tenuit gl. in d. l. 2. C. de iure emphyteot. qd nulla & probabilis ignorantia dicatur iusta causa restituendi, quia gl. Bar. & alii ibi communiter approbant, & notatur per Alex. in consil. 72. lib. 1. & in consil. 4. in d. l. 2. Præ-textu etiam rusticitatis sunt in integrum restituendi, quia ubi de damno euitado tractatur, succurrit rusticis, & mulieribus et aduersus iuris ignorantiam, ut habetur in l. 1. per Bar. & Cyn. C. de iure emphyteot. l. regula. §. sed iuris. ff. cod. tit. in causa enim nostro saltem illi, qui ut heredes in ius alterius successerunt, iustam ignorantiam causam habuerunt, teneantur soluere, ut emphyteota, an uteretur, ut in l. uellarij, arg. l. qui in alterius. ff. de re. do. tractat. ergo &c. Quia multipliciter potest responderi, quoniam talis ignorantia non fuit iusta, neque probatur prout requiritur, Alex. in d. consil. & habetur per glo. & doctores in d. l. 2. tum quia omnes dies per plures, ac plures annos canonem, & partē

suam canonis soluerunt, quo casu ut emphyteota soluisse censentur, ut habetur per Spec. in d. ti. de loca. §. nunc uero aliqua. uersic. 142. in l. si certis annis. C. de pactis. in l. cum de in rem uerso. ff. de usuris. not. in l. pen. C. commu. diuid. & per Do. Anto. in c. peruenit. de censibus. tum quia illi, qui ut heredes successerunt, potuerunt informari, & instrui ab aliis, qui principaliter ut emphyteota conduxerunt, & una cum illis annuatim debitum canonem soluerunt, ergo ipsis est imputandum, arg. eorum, quae habentur in l. pen. C. qui admitti. Præterea & secundo prae-textu ignorantiae, & rusticitatis per iustam restitutionis non est aduersus ecclesiam succurrendum, quia priuilegiatus contra priuilegiatum priuilegio non utitur. l. uerum. §. item quae ritur. ibiq; habetur ff. de minorib. Sed ecclesia est priuilegiata in hoc, ut in integrum restituatur. c. 1. & per totum de rest. in integrum, ergo &c. Tercio ex quo omnes cecidisse dicuntur mora, & culpa alterius, qui principaliter conduxerat, & in solidum canonem soluere promiserat, ut dictum fuit, qui non potuit iustam ignorantiam causam habere, quia in facto proprio ignorantia non est tollerabilis. l. fin. cum glo. ff. pro luo. §. & ipsis aduersus illum uia ordinaria, ac remedio ordinario est succursum, quia de indemnitate, & ad totale interesse contra eum, cuius culpa, & mora ceciderunt, agere possunt, arg. l. si diuila. C. locati. & in terminis habetur per Spec. in d. §. nunc uero aliqua. uersic. 71. & in d. l. 2. C. de iure emphyteot. ergo cessare debet remedium restitutionis in integrum, quod est extraordinarium l. in causis. in prin. ff. de minor. praesertim cum pariter saltem, & aequè per remedium ordinarium sit prouisum, ut ibi, & per Barto. in l. in prouinciali. ff. de noui operis nunciatio. aequè enim dicitur prouisum per remedium ordinarium, ex quo succursum est, ut ad totale interesse, & damnum agere possint, per Spec. in d. uer. 71. circa finem. & ideo restitutioni in integrum locus esse non debet, ut ferè in terminis probatur in l. properandum. in fi. & ibi Bar. Pau. de Castr. & alij. C. de iudi. ubi uolunt, qd si instantia sit ipsi minori culpa tutoris, seu curatoris, minor non debet in integrum restitui, ex quo potest aduersus tutorem, uel curatorem de indemnitate, & ad interesse agere, in subsidium uero debet restitui, ut ibi, & est communis opinio, ex hoc igitur, qd possit agere ad interesse, & damnum, dicitur ei pinguius, uel saltem aequè succursum, & ideo restitutio cessat, quae non cessaret, si ex hoc non diceretur eque, uel pinguius succursum, ut in d. l. properandum. per Bar. & per Ant. de But. in c. qualiter. il. 2. de accusatio. ¶ Dico etiam, qd prae-textu rusticitatis, & iuris ignorantiae non est illis succurrendum, quoniam peritiores consulere potuerunt, cum quotidie Bononiam, & ad nundinas uenirent, argumento eorum, qd habentur in d. l. pen. C. qui admitti. & per glo. in c. fin. de celebra. missa. Secundo rusticitati succurritur solū in casibus a iure expressis aduersus iuris ignorantiam. l. si. C. de iuris, & facti ignoran. & dicit gl. in §. ultimo. 2. q. 4. Tercio aduersus iuris ignorantiam non succurritur rusticis sagacibus, quales sunt rustici Bononienses, arg. gl. in l. athleta. in fi. ff. de excusa. tuto. Quarto non succurritur ipsis in ijs, quae sunt ad rigorem iuris conseruandum inducta, ut dicit Bar. in l. 1. §. nunciatio. & ibi doct. ff. de noui oper. nunc. in ult. col. & idem Bar. in l. si. C. de iuris, & facti ignoran. Sed hoc, qd emphyteota soluere per biennium cessando à iure suo cadat dicitur de ijs, quae sunt ad rigorem iuris conseruandum inducta, ut est gl. in terminis in l. iuris. la. 2. ff. de iuris, & facti ignor. neq; hoc reprobatur re-perio, ergo &c. Præterea quando iuris ignorantia hēt admixtum delictum, tunc rusticitati et quoad euitandum damnum non succurritur, ut est tex. clarus in l. re-

- gula. in prin. ff. de iuris. & fact. ignoran. & no. per gl. in d. l. iuris. la. 2. in finalibus uerbis. Sed cessare in solutione canonis, quando est emphyteota ecclesie, est delictum, ut habetur in d. c. potuit. in d. auth. qui rem. & in d. l. 2. ergo rusticitati contra ecclesiam non est succurrendum. ¶ Ultimo ¶ ex capite deteriorationis rei iuxta textum in d. auth. qui rem. in casu nostro à iure suo cecidisse dicantur, patet ex ijs, quæ in processu apparer, nam probatum fuit, dictos emphyteotas euulsiisse, seu incidisse plures arbores uirides, & fructiferas, ex quarum incisione, & euulsione res est notabiliter deteriorata, fuitq; hæc incisio, & euulsio facta lite pendente, & post præceptum ipsis factum, ne aliquid innouare deberent. Ex quibus sequitur, nos esse in casu, in quo ob rei deteriorationem emphyteota potest expelli, quoniam, ut dicit Bal. in d. auth. qui rem. in 2. notabili, ille, qui male utitur, debet expelli, tribus cõcurrentibus, primo, qd deterioration sit notabilis quantitas, nam pro modico non fieret contractus rescissio. l. scio. ff. de in integrum restitutio. Secundo, qd deterioratio sit perpetua, & sic circa rem, & non simpliciter circa perceptionem fructuum. Vnde ¶ emphyteota non potest arbores fructiferas incidere cum magna rei deterioratione. l. diuortio. §. si fundum. cum ibi no. ff. solu. matrim. l. sed si grandes. & l. equissimum. §. 1. ff. de usufruct. Tertio, qd deterioratio procedat dolo, & lata culpa, uel saltem leui, ut per glo. in auth. de nō alien. in §. scire. idem sequitur Alex. in consi. 118. col. 3. lib. 5. per not. per Bar. in d. auth. qui rem. & in l. edē.
- 32 C. locati. ¶ Nec prodest, qd res in parte fuisset deteriorata, & in parte meliorata, nam hæc cõpensatio fieri non potest, ut uoluit las. in d. auth. qui rem. in 3. col. p. illum tex. Sed i casu nostro res emphyteotica fuit deteriorata, concurrentibus dictis tribus, nam de notabili deterioratione constat ex numero arborū euulsarum, & incisarum, quæ fuerunt uiginti, & ultra, ut probatum esse intelligo, de deterioratione et circa rem constat, quia non fuit simpliciter circa fructuum perceptionem. d. l. acquissimum. §. 1. & d. l. sed si grandes.
- 33 ¶ De dolo aut, seu lata culpa, uel saltem leui apparet, ex quo deterioratio facta fuit, neglecto præcepto superioris iuxta ea, quæ habentur in l. iuste possidet. ff. de acq. poss. & l. si fundum. cum ibi not. C. de rei uendica. item lite pendente, & scienter, & sic circa rem litigiosam, quod quidem arguit dolum, seu latam culpam, uel saltem leuem, arg. l. si. C. de litigio. & per totum. extra ut lite penden. & in 6. eod. tit. Vel forte dici posset, de iure cõi quidem notabilem deteriorationem requiri ad hoc, ut emphyteota à iure suo cadat per supra adducta. ¶ Sed stare promissione emphyteote iurata, qua promisit re uti arbitrio boni uiri, incidendo, & euellendo arbores fructiferas absque notabili deterioratione promissis, & iuratis contrahentis dicitur, & ex hoc dicitur primarius. l. si quis maior. C. de transact. nam aliquas etiā duas arbores fructiferas incidendo non dicitur arbitrio boni uiri usus per textum in d. l. acquissimum. §. 1. cum seq. iuncta. l. 1. cum gl. C. de usufruct. usufructuarius. n. de iure arbitrio boni uiri re uti tenetur, ut in d. l. 1. & idē aliquas, puta etiam duas arbores fructiferas, & non eas duas nō pōt incidere d. l. acquissimum. & incidendo etiam duas arbores arbitrio boni uiri uti non dicitur, & ad propositum facit id, quod uoluit Alex. in consi. 129. lib. 2. dicens, qd si rusticus promisit laborare arbitrio boni uiri, non laborando, ut statuta, & iura exposcunt, dici periculum incurere, & ex hoc potest expelli, ita dicamus i casu nostro, ¶ qd ex quo emphyteota re arbitrio boni uiri uti promiserunt, dicuntur se obligasse ad illa utendum, ut exposcunt statuta huius ciuitatis, & iura cõmunia. Sed per statuta prohibitum est colonis,

& cōduetoribus arbores uirides incidere in statuto posito sub rubrica de poma nec poss. ut debent, item & de iure cõmunia in d. l. diuortio. §. si fundum. & in d. l. 2. cum seq. ergo &c. ¶ Et ita ex prædictis R. do. iudicis esse in declarando omnes eos, & emphyteotas à iure suo cecidisse. Archipresbytero prædicto licuisse rem eam, de qua agitur, ingredi, illamque uendere, & præsertim quia sic declarando, fuerit ad fauorem ecclesie, & religionis, pro quo dubio est iudicandum l. sunt persona. ff. sumpt. fun. Laus Deo.

S V M M A E.

- 1 Concesso in emphyteosim perpetuam semper dure ipsi domino, prout conuenit fuit, præstetur.
- 2 Relatione facta ad aliud præcedens instrumentum, posita in primo instrumento, censetur in ultimum, apposta, & repetita.
- 3 Renouatio, qua fit de re emphyteotica etiam ob prescriptionem, debet intelligi secundum naturam primi contractus, que concessione adeo, quod omnia in præcedenti concessione contenta censeantur in contrarium præpetita.
- 4 Et multo magis si in renouatione essent adiecta uerba, sequendo formam, & modum aliarum locutionum.
- 5 In alternatiuis electio est dare debentis.
- 6 Solitum, & consuetum quando quid dicitur.

E P I T O M E.

Emphyteotam renouatam sequendo modum aliarum locutionum, si soluitur modo, quo per emphyteotas prædecessores fuit, non potuit à domino declarari solutionem canonis incidisse in communitate emphyteotica cecidisse, hic probatur.

C O N S I L I U M CXLII.

Nestorem de Rubeis rectorē p. S. Nicolai ser. Dominico de Vizano quādam petia terre in emphyteosim perpetuam factarum, absque longa discussione pendendum esse puto, illos de Vizano in cõmunem incidisse, neque à re emphyteotica cecidisse solutionem canonis, & modē rectorē p. se declarare dictam rem fuisse ad dictā uoluntatem, neque possessionem naturaliter prehendere, stante solutione canonum, & integraliter facta per dictum ser. Dominicum cessare per suos heredes p.ato domino Nestore, & successoribus, prout in dictis renouationibus instrumentis conuenit, & promissum fuit, ¶ concessio in emphyteosim perpetuam est, ut semper duret, nec reuocari possit, pensio, siue redditus ipsi domino pro re conuenit fuit, prout est rex. not. in §. ad loca. & conduc. & facit gl. in §. perpetua. in d. l. si quas ruinas. C. de sacros. eccl. l. si de fuit solutio, & prestatio canonis iuxta modum, & conuentum inter ipsos contrahentes, ¶ emphyteote est probatum, ergo rectorē p. declarare, emphyteotam ob non solutionem cecidisse. c. potuit. de locat. & l. 2. C. de iur. ¶ Et si diceretur, quod non constat de aliquo anno, prout ex tenore instrumenti facti de anno 1599, tunc ad solutio emphyteote est, quod præfati de Vizano emphyteote, ma antiquarum inu. esiturarum, & rectorē p. iamdiu factarum pro canone, & rectorē p.